

2010

NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

MARIO VARGAS LLOSA

KENT VE KÖPEKLER

ROMAN

6. BASKI

Çeviri: ROZA HAKMEN

♥ can
çağdaş

MARIO VARGAS
LLOSA

KENT VE
KÖPEKLER

Can Çağdaş

Kent ve Köpekler, Mario Vargas Llosa

İspanyolca aslından çeviren: Roza Hakmen

La ciudad y los perros

© 1962, Mario Vargas Llosa

© 1984, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1984

6. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1 Oda:1

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-4606-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MARIO VARGAS
LLOSA

KENT VE
KÖPEKLER

ROMAN

2010 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İspanyolca aslından çeviren

Roza Hakmen

♥can

Mario Vargas Llosa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yeşil Ev, 1984

Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?, 1991

Elebaşılar - Hergeleler, 1992

Mayta'nın Öyküsü, 1992

Üvey Anneye Övgü, 1992

Julia Teyze, 1994

And Dağlarında Terör, 1996

Masalıcı, 1996

Don Rigoberto'nun Not Defterleri, 1999

Teke Şenliği, 2003

Cennet Başka Yerde, 2006

Kelt Rüyası, 2011

Genç Bir Romancıya Mektuplar, 2012

Ketum Kahraman, 2014

Hınzır Kız, 2015

Dünya Sonu Savaşı, 2021

Katedral'de Sohbet, 2022

MARIO VARGAS LLOSA, 1936'da Peru'nun Arequipa kentinde doğdu. Başkent Lima'daki Leoncio Prado Askerî Okulu'nda edindiği kişisel deneyimlerden yola çıkarak kaleme aldığı ilk romanı *Kent ve Köpekler*'le (1963) kısa sürede üne kavuştu. İlk romanını 1966'da *Yeşil Ev*, 1969'da *Conversación en la catedral* (Katedralde Konuşmalar), 1973'te *Yüzbaşı ve Kadınlar Taburu*, 1977'de *Julia Teyze* izledi. *La guerra del fin der mundo* (Dünyanın Sonunu Getiren Savaş), *Masalıcı, Üvey Anneye Övgü, Don Rigoberto'nun Not Defterleri, Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?, Maya'nın Öyküsü, Teke Şenliği, Cennet Başka Yerde* gibi yapıtlarıyla günümüzün en seçkin yazarları arasındaki yerini aldı. 1993'te yayımlanan *And Dağlarında Terör* adlı romanı Planeta Ödülü'ne değer görüldü. Edebiyat eleştirisi alanında ise Gabriel García Márquez, Flaubert, Sartre ve Camus'nün yapıtları üzerine kitaplar yayımladı. 1990 yılında Demokratik Cephe'nin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerinde Alberto Fujimori karşısında başarılı olamadı. 2010'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

ROZA HAKMEN, 1956'da İzmir'de doğdu. 1974'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni, 1979'da ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Bugüne değin, başta Oscar Wilde, Carson McCullers, Ernest Hemingway, Juan Benet, Nina Berberova, Anthony Burgess, Mircea Eliade, Tama Janowitz, Anne Rice, Mario Vargas Llosa, Marguerite Duras olmak üzere dünya edebiyatının önde gelen yazarlarının yapıtlarını dilimize çevirdi. Cervantes'in *Don Quijote*'sini İspanyolca aslından, Marcel Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde*'sini de Fransızca aslından ilk kez eksiksiz olarak Türkçeye kazandırdı.

Birinci bölüm

“Kean: ‘Korkak olduğumuz için kahramanı oynarız,
kötü olduğumuz için de ermişi;
yakınlarımızı öldürme isteğiyle
yanıp tutuştuğumuz için katili oynarız,
doğuştan yalancı olduğumuz için oynarız.’”

JEAN-PAUL SARTRE

I

“Dört,” dedi Jaguar.

Lambanın camının temiz kalabilmiş birkaç yerinden içeriye yayılan ölgün ışıkta yüzler gevşedi; Porfirio Cava dışında kimse için tehlike kalmamıştı. Yerin pisliliğinde bembeyaz görünen zarlar hareketsizdi: Üç-bir.

“Dört,” diye yineledi Jaguar. “Kimin?”

“Benim,” diye mırıldandı Cava. “Ben dört demiştim.”

“Çabuk ol. Biliyorsun, soldan ikincisi.”

Cava ürperdi. Tuvaletler yatakhanelerin bittiği yerdeydi; koğuşla aralarında ince, tahta bir kapı vardı ve pencereleri yoktu. Daha önceki yıllarda kış, Askeri Kolej öğrencilerinin yatakhanelerine ancak kırık camlardan ve pencerelerden sızardı; ama bu yıl kış zorlu geçiyordu, okulda rüzgârın girmediği köşe yoktu, geceleri tuvaletlere ulaşmayı başarıyor ve gün boyu biriken pis kokuyu dağıtıp havayı soğutuyordu. Ama Cava doğma büyüme dağlıydı, kışa alışkındı, onun tüylerini diken diken eden soğuk değil, korkuydu.

“Bitti mi? Yatmaya gidebilir miyim?” diye sordu Boa; orantısız bir vücutla orantısız bir ses, sivri bir kafanın tepesinde bir tutam yağlı saç, gözleri uykudan yarıya inmiş kaşık kadar bir yüz. Ağzı açıktı ve öne fırlamış alt

dudağından bir tütün yaprağı sarkıyordu. Jaguar dönmüş, onu seyretmekteydi.

“Nöbetim saat birde başlıyor,” dedi Boa. “Biraz uyumak istiyorum.”

“Gidin,” dedi Jaguar. “Beş kala sizi uyandırırım.”

Boa’yla Kıvırcık çıktılar. Biri kapıda tökezledi ve küfretti.

“Döner dönmez beni uyandır,” diye emretti Jaguar. “Çok gecikme. Neredeyse gece yarısı oldu.”

“Peki,” dedi Cava. Genellikle duygularını açığa vurmayan yüzü, yorgun görünüyordu. “Gidip giyineyim.”

Tuvaletlerden çıktılar. Koğuş karanlığa gömülmüştü, ama Cava ışık olmadan da iki sıra halinde dizilmiş yatakların arasından yolunu bulabiliyordu; bu upuzun koğuşu avucunun içi gibi bilirdi. Şimdi koğuş, ara sıra horultu ve mırıltıların bozduğu sessiz bir dinginlikle kaplıydı. Girişten bir metre uzakta, sağdaki ikinci ranzanın alt katı olan yatağına ulaştı. Dolaptan el yordamıyla pantolonunu, hakî gömleğini ve postallarını alırken, üst yatakta uyuyan Vallano’nun tütün kokan soluğunu yüzünde hissediyordu. Zenci’nin iki sıra beyaz dişlerini karanlıkta seçti, ona kemirgen bir hayvanı hatırlatan bembeyaz, iri dişler. Gürültü etmeden, yavaşça, mavi pamuklu pijamasını çıkarıp giyindi. Yünlü, kalın ceketini omzuna aldı. Sonra, postalları gıcırdadığından ağır ağır yürüyerek koğuşun öbür ucuna, tuvaletlerin oraya kadar ilerleyip Jaguar’ın yatağının başında durdu.

“Jaguar.”

“Evet. Al.”

Cava elini uzattı ve avucunda biri pütürlü iki soğuk metal hissetti. Feneri elinde tutarak eğeyi ceketinin cebine attı.

“Nöbette kim var?” diye sordu Cava.

“Şair ve ben.”

“Sen mi?”

“Yerime Köle geçiyor.”

“Ya öteki takımlardan?”

“Korkuyor musun?”

Cava karşılık vermedi. Kapıya doğru parmak ucunda ilerledi. Kapının bir kanadını dikkatlice açarken gıcırdamasına engel olamadı.

“Hırsız var!” diye bağırdı biri, karanlığın içinden. “Öldür onu, *imaginaria*!¹”

Cava sesi tanıyamadı. Dışarıya baktı: Yatakhaneleri çimle kaplı bir alandan ayıran yolun lambalarıyla hafifçe aydınlanmış olan avlu bomboştu. Sis, beşinci sınıf² öğrencilerini barındıran üç büyük beton yığının kenar çizgilerini bulandırıyor, onlara gerçekdışı bir görünüm veriyordu. Dışarıya çıktı. Sırtı duvara dayalı, hareketsiz durdu bir süre, hiçbir şey düşünmeden. Artık kimseye güvenemezdi, öbürleri gibi Jaguar da korunaklı bir yerdedi. Uyumakta olan öğrencileri, stadın öteki yanında yükselen binada gevşemiş astsubay ve erleri, kıskanıyordu. Hemen harekete geçmezse korkudan kasılıp kalacağını düşündü. Aradaki uzaklığı hesapladı: Önce avluyu ve yolu geçmesi, sonra da, boş arsanın gölgelerine sığınıp yemekhanenin, büroların ve subay odalarının çevresini dolanıp bir başka avluyu geçmesi gerekiyordu. İlkinden daha küçük ve çimentoyla kaplı olan bu avlu, dersliklerin başladığı yerde bitiyordu. Bu avluyu da geçtikten sonra tehlike kalmayacaktı, çünkü devriye buradan ileriye geçmezdi. Geriye, dönüş kalıyordu. Bir an aklını, iradesini yitirip planı körü körüne, bir robot gibi uygulayabilmeyi istedi. Günleri hep birbirinin aynıydı, onun ye-

1. Nöbet tutan askeri öğrencilere verilen ad. (Ç.N.)

2. Askeri kolejın son sınıfıdır. Beş yıl süren ortaöğretimin üçüncü yılında koleje girilir ve ortaöğretimin ikinci devresi burada tamamlanır. (Ç.N.)

rine başkaları karar verir, farkına bile varmadan, yapması gerekenleri yapardı, ama şimdi durum değişti, bu geceki işi yapmaya zorlanmıştı ve garip bir açıklık gelmişti düşüncelerine, her yaptığı hareketin bilincindeydi.

Duvarın dibinden ilerlemeye başladı. Avluyu geçmek yerine yolunu uzatarak beşinci sınıf yatakhanelerinin eğri duvarı boyunca yürümeye devam etti. Duvarın sonuna geldiğinde kaygıyla ileriye baktı: Yol sonsuza dek uzanıyordu sanki, iki yanma karşılıklı dizilmiş lambaların çevresinde yoğunlaşan sis, yola gizemli bir hava vermişti. Işığın uzanamadığı yerde, koyu karanlıkta çimle kaplı alanın olduğunu geçirdi aklından. Havanın soğuk olmadığı gecelerde, nöbet tutan öğrenciler çimlere uzanıp uyurlar ya da alçak sesle sohbet ederlerdi. Nöbetçilerin bu gece tuvaletlerde kâğıt oynayarak vakit geçirdiklerini umuyordu. Solundaki büyük yapıların gölgesine daldı, ışıklı yerlerden geçmemeye çalışarak hızlı adımlarla ilerlemeye başladı. Kolejin önünde, kayalıkların altında uzanan denizde çatlayan, kayalara çarpan dalgaların gürültüsü postallarının sesini bastırıyordu. Subayların binasına vardığında ürpererek adımlarını sıklaştırdı. Sonra yolun karşısına geçip boş arsanın karanlığına daldı. Hiç beklemediği bir anda, hemen yanı başında duyduğu hareket, henüz yenmiş olduğu korkuyu bıçak gibi yine gövdesine sapladı. Bir an durakladı: Bir metre ötesinde, lamanın ateşböceği gibi parlayan gözleri baygın, çekingen bakışlarla kendisini izliyordu. Öfkeyle hayvanı kışkırladı. Hayvan aldırmamıştı. “Hiç uyumaz mı bu pis hayvan?” diye düşündü Cava. “Yemek de yemez zaten. Niçin geberip gitmiyor o zaman?” Uzaklaştı. İki buçuk yıl önce, Lima’ya öğrenimini tamamlamak üzere geldiğinde, yalnızca dağlarda yaşayan bu hayvanın Leoncio Prado Askeri Koleji’nin nemden aşınmış gri duvarları arasında korkusuzca gezindiğini görmek onu şaşkına döndürmüştü. Lamayı kim tutup da

And Dağları'ndan Kolej'e getirmiş olabilirdi? Öğrenciler lamayı hedef alıp nişancılık yarışması yaptıklarında hayvan taşlardan korkmaz gibi görünürdü. Abartısız ağır ağır atıcılardan uzaklaşmıştı. "Kızıldere'lilere benziyor," diye düşündü Cava. Dersliklerin bulunduğu binanın merdivenlerini çıkıyordu. Artık postallarının çıkardığı sese aldırmiyordu; sıralar, banklar, rüzgâr ve gölgeler dışında kimse yoktu burada. İri adımlarla üst koridoru boydan boya geçti. Durdu. El fenerinin cılız ışığında pencereyi buldu. Jaguar "soldan ikincisi" demişti. Gerçekten de dokunduğunda cam yerinden oynadı. Eğyle macunu kazıyıp avucuna topladı. Macunun ıslak olduğunu hissediyordu. Camı dikkatle yerinden çıkarıp yere bıraktı. Tahtayı eliyle yoklayarak kulpu buldu. Pencere ardına kadar açıldı. İçeri girdiğinde, fenerini odanın her yanında gezdirdi; teksir makinesinin yakınındaki masalardan birinin üzerinde üç deste kâğıt duruyordu. Yaklaşmış okudu: "Kimya arasınavı. Beşinci sınıf. Sınav süresi: Kırk dakika." Sınav kâğıtları o akşamüzeri basılmıştı, mürekkep kurumamıştı henüz. Soruları aceleyle, anlamını kavramadan bir deftere geçirdi. Işığı söndürerek pencereye döndü. Tırmandı ve öteki tarafa atladı: Cam, postallarının altında korkunç bir gürültüyle parçalandı. "Allah kahretsin!" diye homurdandı. Şaşkınlıktan, yıldırım çarpmış gibi yere çömelmiş, öylece duruyordu. Bu arada kulağına, beklediği gürültü patırtı, subayların silah sesine benzer haykırışları gelmiyordu, işittiği tek ses, korkudan sıklaşan kendi soluğuydu. Birkaç saniye daha bekledi. Sonra, feneri kullanmayı bile akıl edemeden, yere dağılmış cam kırıklarını iyi kötü topladı ve ceketinin içine tıktı. Hiçbir önlem almadan koğuşa doğru yürümeye başladı. Bir an önce varıp kendini yatağına atmak, gözlerini kapamak istiyordu. Cam kırıklarını boş arsaya dökerken elleri çizildi. Koğuşun kapısına geldiğinde durdu, bitkin düşmüştü. Bir gölge önünü kesti.

“Tamam mı?” dedi Jaguar.

“Evet.”

“Tuvalete gidelim.”

Jaguar öne düştü, kapısını iki eliyle ittirerek tuvalete girdi. İçerinin sarımtırak ışığında Cava, Jaguar’ın yalınayak olduğunu fark etti. Uzun, pis tırnaklı, kocaman, beyaz ayakları kötü kötü kokuyordu. “Camlardan birini kırdım,” dedi alçak sesle. Jaguar’ın elleri yıldırım hızıyla üzerine inip yakasına yapıştı, ceketi kırış kırış olmuştu. Cava sendeledi, ama Jaguar’ın kıvrık kirpikleri ardından hırsıyla bakan gözlerinden ayırmadı gözlerini.

“*Serrano*¹,” diye mırıldandı Jaguar yavaşça. “*Serrano*’nun birisin! Bana bak, yakalanırsak...”

Elleri hâlâ yakasındaydı. Cava ellerini Jaguar’ın kilelerinin üzerine koydu. Zor kullanmadan çekmeye çalıştı ellerini.

“Çek ellerini,” dedi Jaguar. Cava yüzünde tükürük yağmurunu hissetti. “*Serrano!*” Cava çekti ellerini.

“Avluda kimse yoktu,” diye mırıldandı. “Beni görmediler.”

Jaguar yakasını bırakmış, sağ yumruğunu kemiriyordu.

“Kalleşlik etmem,” dedi Cava. “Yakalanırsak, olan bana olur, uzatma.”

Jaguar, Cava’yı tepeden tırnağa şöyle bir süzdükten sonra gülmeye başladı.

“Korkak *serrano*,” dedi, “korkudan donuna işemişsin. Pantolonuna bak.”

1. Peru’da, *serrano* sözcüğü, Sierralıları, yani And Dağları’nda yaşayanları belirtmek için kullanılır. Ancak, genellikle, “hödük” gibi aşağılayıcı bir anlam taşır. Ayrıca, dağlarda yaşayanlar melez ve Kızılderili olduklarından, bir beyaz tarafından söylenildiğinde, ırkçı bir anlamı da vardır. (Ç.N.)

Lima'ya geldiği ilk geceye dek yaşadığı, Magdalena Nueva'da, Salaverry Caddesi'ndeki evi unutmuştu artık. On sekiz saat süren otobüs yolculuğunu, yıkık dökük köyleri, çorak düzlükleri, minik vadileri, ara sıra görünen denizi, pamuk tarlalarını da unutmuştu. Yüzü pencereye yapışık, "Lima'yı göreceğim," diye düşünüyordu heyecanla. Annesi arada bir ona sarılıp, "Richi, Ricardito," diye mırıldanıyordu. "Niçin ağlıyor?" diye düşünmüştü Ricardo. Öteki yolcular uyukluyor ya da bir şeyler okuyor, şoför neşeyle şarkı mırıldanıyordu, hep aynı şarkıyı. Ricardo sabah, öğleden sonra ve akşam boyunca uyanık kalmayı başarmıştı. Gözlerini ufuktan ayırmamış, kent ışıklarının, bir fener alayının ışıkları gibi birden görünürereceği anı beklemişti. Kolları, bacakları yorgunluktan uyuşmaya başlamış, hissizleşmişti. Yarı uyuklar bir halde, dişlerini sıkarak, "Uyumayacağım," diyordu kendi kendine, inatla. Sonra birden, biri yavaşça onu dürtmüş, "İşte geldik, Richi, uyan," demişti. Annesinin dizlerindedeydi, başını omzuna dayamıştı, üşüyordu. Tanıdık dudaklar ağzına hafifçe dokundu, sanki uykusunda küçük bir kedi yavrusu oluvermişti. Otobüs ağır ağır ilerliyordu şimdi. Chiclayo'nun ana caddesinden daha uzun bir caddede, sıradan evler, sokak lambaları ve ağaçlar görölüyordu. Ancak birkaç saniye sonra, öteki yolcuların inmiş olduğunu fark etti. Şoför hâlâ şarkı söylüyordu, ama neşesi kaçmıştı. "Neler olacak acaba?" diye düşündü. Ve bir kez daha, üç gün önceki korkunç kaygıyı yaşadı; annesi, Adelina Teyze duymasın diye Ricardo'yu bir yana çekip, "Baban ölmedi, yalandı o. Çok uzun bir yolculuktan yeni döndü ve bizi Lima'da bekliyor," dediği zaman duyduğu kaygıyı. "İşte geldik," diyordu annesi. Şoför, "Salaverry Caddesi'ydi yanılmıyorsam, değil mi?" diye sorunca "Evet, otuz sekiz numara," diye yanıtladı. Ricardo gözlerini kapayıp uyuyormuş gibi yaptı. Annesi onu

öptü. Ricardo sağ eliyle koltuğa yapışmış, “Niçin dudaklarım dan öpüyor beni?” diye düşünüyordu. Gözlerini açmadan annesinin kucağına iyice yerleşti. Ansızın annesi gerildi. “Beatriz,” dedi biri. Kapı açıldı. Kucaklanıp ayağa kaldırıldığını, yere bırakıldığını hissetti ve gözlerini açtı. Adamla annesi, kucaklaşmış, öpüşüyorlardı. Şoför şarkıyı kesmişti. Sokak boş ve sessizdi. Gözlerini onlara dikti, dudakları kıpırdıyordu, geçen saniyeleri sayıyordu. Sonra annesi adamdan ayrılıp ona döndü, “İşte baban, Richi. Sarılsana ona,” dedi. Tanımadığı iki erkek kolu onu yeniden havaya kaldırdı; bir yetişkinin yüzü kendisinininkine yaklaştı, bir ses adını mırıldandı, kuru dudaklar yanağını ezdi. O, kaskatı, öylece durdu.

O gecenin geri kalan kısmını da unutmuştu. O korkunç yatakta çarşafların soğukluğunu, yalnızlığını dağıtmak için karanlıkta bir eşya, bir ışıltı görebilsin diye gözlerinden yaş gelinceye dek zorlandığını, inatçı bir çivi gibi kafasına çakılan kaygıları, hepsini unutmuştu. Adelina Teyze, bir keresinde, “Sechura çölündeki tilkiler, gece indiğinde iblis gibi ulurlar,” demişti. “Neden biliyor musun? Kendilerini korkutan sessizliği yırtmak için.” Her şeyin ölü gibi olduğu bu odanın canlanması için bağırarak geliyordu içinden. Yataktan kalktı, yalınayak, yarı çıplak, birinin içeri girip onu ayakta görebileceği düşüncesiyle utanarak, çekinerek, kapıya kadar gitti ve yüzünü tahtaya dayadı. Hiçbir ses duymuyordu. Yatağa döndü ve ağzını elleriyle kapayarak ağladı, ağladı. Gün ışığı odaya girip sokak seslerle dolduğunda gözleri hâlâ açık, kulakları kırıyordu. Uzun bir süre sonra işitti onları. Alçak sesle konuşuyorlardı, yalnızca anlaşılamayan bir mırıltı duyabiliyordu. Daha sonra gülüşüklerini, hareket ettiklerini duydu. Bir süre sonra da kapının açıldığını anladı, yaklaşan adımları, birinin varlığını, üzerindeki örtüleri boğazına kadar çeken tanıdık elleri, yanaklarındaki sıcak soluğu hissetti. Gözle-

rini açtı, annesi gülümsüyordu. “Günaydın,” dedi şefkatle, “anneni öpmeyecek misin?” “Hayır,” diye karşılık verdi.

“Ona gidip, yirmi sol¹ versene desem, gözleri dolar, kırk ya da elli sol verir, ama bu, gidip anneme yaptıklarından ötürü seni bağışlıyorum, bana para verdiğin sürece de hovardalık etmeye devam edebilirsin, demekle aynı şey olur.” İki ay önce annesinin armağan ettiği yün atkının arkasında, Alberto’nun dudakları sessizce kıpırdıyordu. Ceketiyse kulaklarına kadar çektiği askeri kepi, soğuğa karşı onu koruyordu. Bedeni tüfeğin ağırlığına alışmıştı artık, neredeyse hissetmiyordu bile tüfeği. “En iyisi gidip anneme, para kabul etmemekle enayilik ettiğimizi, herifin günahlarından pişman olup eve dönene kadar bize her ay bir çek göndermesi gerektiğini söyleyeyim, ama o zaman da olacakları tahmin edebiliyorum, ağlamaya başlayacak, hepimizin, Hz. İsa gibi çilemizi tevekkülle çekmemiz gerektiğini söyleyecek, kabul etse bile, ikisi aralarında anlaşincaya kadar zaman geçecek ve ben de yirmi solumu kimbilir ne zaman alacağım.” Yönetmeliğe göre, *imaginaria*’ların kendi sınıflarının avlusunda ve yolda gezmeleri gerekirdi, ama o, nöbetini yatakhanelerin arkasında okulun ana cephesini çevreleyen yüksek parmaklıkların yakınında dolaşarak geçiriyordu. Bulunduğu yerden, parmaklıkların gerisinden baktığında, setin aşağısındaki asfalt yol, kayalıkların ucu, bir zebranın sırtını hatırlatıyordu. Denizin sesini duyuyor, sisin yoğunluğunu kaybettiği anlarda, uzakta ışıklı bir mızrak görüyordu. Denize dalgakıran gibi uzanan La Punta yazlık tesislerinin mendireği idi bu. Öteki uçta, kendi mahallesi Miraflores, ışıltı

1. Peru para birimi. (Ç.N.)

ışıl yanan bir yelpaze gibi görünmez körfezi noktaliyordu. Nöbetçi subay, iki saatte bir *imaginaria*'ları denetledi, saat birde yerinde bulması gerekirdi onu. Arada, Alberto cumartesi izni için planlar yapıyordu. "Bu filmle ilgilenecek tipler olur herhalde, bütün o yarı çıplak karıları, bacakları, karınları gördükten sonra da, küçük öykülerden ısmarlayabilirler bana, ama parayı hemen ödemezler, ne zaman bulacağım öyleyse parayı, kimya sınavı yarın, sorular için Jaguar'a para ödemek gerek, belki de Vallano mektup karşılığında kopya verir, ama zencinin birine de güvenilmez ki. Mektup yazmamı isteyenler de olabilir, ama herkes son kalan parasını çarşambadan bu yana 'La Perlita'ya ve kâğıt oyununa, harcadı, haftanın son günü kim bana para öder? Dışarıya çıkamayanlar onlara sigara almamı isteseler, ben de onlardan mektup ya da öykü karşılığı yirmi sol alabilirim, esas, yemekhanede, dersliklerde, ya da tuvalette bir cüzdan bulsam, içinde de yirmi sol olsa, ne biçim olurdu, şimdi Köpeklerin yatakhanesine inip yirmi solumu buluncaya kadar dolapları karıştırsam, ya da çakılmasın diye her dolaptan yarım sol aşırısam, böylece kimseyi uyandırmadan kırk dolap açsam yeter, eğer her dolapta yarım sol bulursam elbette; gidip bir çavuş ya da teğmen bulayım, bana yirmi sol borç verin, çünkü ben de Altın Ayaklar'a gitmek istiyorum, ben de erkeğim diyeyim, hay Allah kahretsin, kim bu bağıran?.."

Alberto sesi tanıyınca, nöbette olduğu ve nöbet yerinde bulunmadığını hatırlayınca dek bir süre geçti. Sesi yeniden duydu, daha yüksek çıkıyordu şimdi, "Nöbetçi nerede?" Bu kez bedeni ve beyni harekete geçti. Başını kaldırdı, çevresinde dönen bir hortum gibi, nöbetçi kulübesinin duvarlarını, bir sırada oturan askerleri, kılıcını çekmiş, sise ve gölgelere meydan okuyan kahramanın heykelini gördü; adını cezalıları listesinde görür gibi oldu, yüreği deli gibi çarpıyordu, korku içini sarmıştı,

dili ve dudakları belli belirsiz kımıldıyordu; kendisiyle tunçtan kahramanın arasında, beş metre bile yoktu arada, elleri belinde kendisini, izleyen Teğmen Remigio Huarina'yı fark etti.

“Ne yapıyorsun orada?”

Teğmen yaklaşırken, Alberto, subayın omuzlarının gerisinde, kahramanı taşıyan taş kaideyi karartan yosun lekesini görüyor, daha doğrusu tahmin ediyordu, çünkü nöbetçi kulübesinin ışıkları solgun ve uzaktaydı; belki de yalnızca hayal ediyordu, askerler o gün kaideyi kazıyıp yıkamış olabilirdi.

“Eee,” diyordu Teğmen karşısında, “ne oluyor?”

Alberto, sağ eli kepine çivilenmiş, gergin, bütün duyuları tetikte, hâlâ tek söz söylemeden duruyordu. Karşısındaki kısa boylu, karanlık görünümlü adam da hareketsiz bekliyordu, elleri hâlâ belinde.

“Size bir şey danışmak istiyordum Teğmenim,” dedi Alberto. “Ona karın ağrısından geberdiğimi söyleyip bir aspirin isteyebilirim, ya da buna benzer bir şeyler uydu-rabilirim, annemin durumu çok kötü, lamayı öldürdüler, yalvarabilirim ona...” “Yani, demek istiyorum ki, kişisel bir konuda akıl danışmak istiyordum.”

“Neler söylüyorsun sen?”

“Bir sorunum var,” dedi Alberto, kaskatı kesilmişti. “Babamın general, ya da tuğamiral, ya da mareşal olduğunu söylesem, emin olunuz ki, vereceğiniz her kötü puan için bir yılınızı kaybedersiniz, ya da...” “Kişisel bir sorun.” Bir an duraksadı, sonra bir yalan attı, “Albay bir keresinde, subaylarımıza danışabileceğimizi söylemişti. Kişisel sorunlarımızla ilgili olarak, yani.”

“Adın ve takımın,” dedi Teğmen. Ellerini belinden çekmişti, daha zayıf ve daha kısa boylu görünüyordu. İleriye doğru bir adım attı ve Alberto çok yakından, tepeden, çıkık çenesini, anlatımsız kurbaga gözlerinin çev-

resindeki kırışıklıkları, acımasız sandığı, ama aslında acınası yuvarlak yüzünü, gördü. O anda yüzündeki anlatım, kendi buluşu olan cezalıları kurası sırasında takındığı anlatımın aynısıydı: “Çavuş, üçle ve üçün katlarıyla biten bütün numaralara altı puan yaz!”

“Alberto Fernandez, beşinci sınıf, birinci takım.”

“Sadede gel,” dedi Teğmen,” “sadede gel.”

“Sanıyorum hastayım, Teğmenim. Kafamdan söz ediyorum, bedenimden değil. Her gece kâbuslar görüyorum.” Alberto gözlerini indirmiş, çok çekingen bir tavırla, ağır ağır konuşuyordu, kafası bomboştu, dudaklarıyla dili kendi başlarının çaresine bakıyor, bir örümcek ağı dokuyor, kurbağanın yolunu kaybedeceği bir labirent çiziyordu. “Korkunç şeyler görüyorum Teğmenim. Bazen düşümde birini öldürüyorum, insan yüzü hayvanlar beni kovalıyor. Ter içinde, tir tir titreyerek uyanıyorum. Korkunç bir şey Teğmenim, yemin ederim.”

Subay, öğrencinin yüzünü inceledi. Alberto, kurbağanın gözlerinin canlandığını fark etti, şaşkınlık ve kuşku, gözbebeklerinde sönmek üzere olan iki yıldız gibiydi. “Gülebilirim, ağlayabilirim, bağırabilirim, koşabilirim.” Teğmen Huarina’nın incelemesi sona erdi. Birden arkaya doğru bir adım atarak haykırdı:

“Yeter be, rahip miyim ben? Kişisel sorunlarını git babana ya da anana anlat!”

“Sizi rahatsız etmek istememiştım, Teğmenim,” diye kekeleydi Alberto.

“Dur bir dakika, kolundaki şerit ne?” dedi subay, suratını yaklaştırıp gözlerini açtı. “Nöbetçi misin?”

“Evet Teğmenim.”

“Ölmedikçe nöbet yerinin terk edilmeyeceğini bilmiyor musun?”

“Biliyorum Teğmenim.”

“Kişisel sorunmuş! Deli mi ne!”

Dünya, Peru'nun en büyük romancısı, 2010 Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi Mario Vargas Llosa'yı bu romanıyla tanıdı. Yayımlandığında büyük bir skandal yaratıp bir askeri akademide törenle yüzlercesi yakılan *Kent ve Köpekler*, yazarına İspanyolca edebiyatın en saygın ödüllerden biri olan 1964 La Crítica Ödülü'nü getirdi.

Llosa'nın yirmi üç yaşındayken yazdığı *Kent ve Köpekler*'de iki ayrı dünya iç içe girer, birbiriyle çarpışır ve birbirini tamamlar. Olay, Peru nüfusunun üçte birini barındıran dört milyonluk başkent Lima'da, bir askeri akademide geçer. Bu okulda iki zorlu yıl geçiren yazarın kişisel deneyimleri, anlatımın nesnelliğini sağlamakta, inandırıcılığı artırmaktadır. Bu akademinin başlıca özelliği, zengin-yoksul, beyaz-Kızılderili, siyah-melez, burjuva-halk çocuklarının ve suçlu çocukların bir arada bulunmasıdır. Merkezinde "gerçek erkek" olma eğitiminin yer aldığı bu olaylar dizisinde bütün Latin Amerika toplum yapısına göndermeler vardır.

#güneyamerika #peru #lima #askeriokul #yazarlık #sınıfayrımı #ırkçılık
#otobiyografikroman

